

BREZİLYA

1. Kalite Altyapısı

Brezilya Kalkınma, Sanayi, Ticaret ve Hizmetler Bakanlığı (MDIC)'na bağılı bir kurum olan Ulusal Metroloji, Standardizasyon ve Endüstriyel Kalite Enstitüsü (INMETRO), Brezilya'nın ana akreditasyon kuruluşudur. INMETRO, Metroloji, Standardizasyon ve Endüstriyel Kalite Ulusal Konseyi (CONMETRO) tarafından oluşturulan kalite ve metroloji ile ilgili ulusal politikaları uygulamaktan sorumludur. Diğer görevlerinin yanı sıra ürünlerin, hizmetlerin, lisansların ve test laboratuvarlarının belgelendirilmesinden sorumlu kuruluştur.¹ Uygulanan teknik düzenlemeler ile uygunluk değerlendirmesi prosedürlerinin Dünya Ticaret Örgütü Sekreteryasına bildirilmesi Brezilya'da INMETRO'nun sorumluluğunda bulunmaktadır.

1940 yılında kurulan Brezilya Teknik Standartlar Birliği (ABNT) ise, gönüllü veya zorunlu ürün belgelendirme programlarında uygulanan standartlara uygunluk işaretleri oluşturan ve yöneten tanınmış standartlar kuruluşudur. ABNT, kalite sistemlerini, çevre yönetim sistemlerini ve çeşitli ürünleri onaylayan akredite bir kayıt kuruluşudur. Belirli bir konunun standartlaştırılması ihtiyacı ortaya çıktığında ABNT, konuyu, çeşitli sektörler tarafından ele alınmak üzere sorumlu Teknik Komite'ye yönlendirir. Standartla ilişkin taslak oluşturulmasını müteakip, ulusal danışmaya sunulur. Bu süreçte, ilgili paydaşları ve sektörleri temsil eden bir Çalışma Komitesi tarafından hazırlanan taslak standart, kamuoyuna açıklanmaktadır. Bu süre zarfında, ilgilenen taraflar, metnin sunulduğu şekilde onaylanması, önerilerle onaylanması veya onaylanmamasına ilişkin teknik itirazları ve gerekçeleri ile Çalışma Komitesi'ne tavsiyelerde bulunabilmektedirler.

Brezilya'nın Güney Amerika Ortak Pazarı (MERCOSUR) çerçevesindeki yükümlülükleri marjında MERCOSUR üyesi ülkeler arasında ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla teknik düzenlemelerin uyumlaştırılmasına yönelik çalışmaları ulusal düzeyde INMETRO tarafından koordine edilmektedir. Ayrıca, ülke "Brezilya, Arjantin, Bolivya, Şili, Kolombiya, Ekvador, Meksika, Paraguay, Uruguay, Küba, Peru ve Venezuela Arasında Ticarete Teknik Engellerin Kaldırılarak Ticaretin Geliştirilmesine Yönelik Çerçeve Anlaşması"na taraftır.² Öte yandan, Brezilya'nın teknik engeller konusunda halihazırda müzakeresi devam eden ilgili anlaşma listesine ilgili bağlantıdan (<http://www.inmetro.gov.br/barreirastecnicas/negociacoes.asp>) ulaşılması mümkün bulunmaktadır.

¹ <https://www.gov.br/inmetro/pt-br/aceso-a-informacao/institucional/apresentacao>

² https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/decreto/2002/D4100.htm

INMETRO, Uluslararası Laboratuvar Akreditasyonu Birliği (ILAC), Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF) ve Uluslararası Ağırlık ve Ölçüler Kurumu (BIPM) gibi uluslararası kuruluşlara üyedir.³

2. İthalat Denetimleri

a. Genel Bilgiler

Brezilya'daki firmaların ithalat yapabilmeleri için Entegre Dış Ticaret Sistemi'ne (SISCOMEX) kayıt olarak RADAR ithalat lisansı almaları gerekmektedir. Bahse konu lisans başlangıçta sınırlı miktar için verilmekte, yapılan ithalat miktarına bağlı olarak talep üzerine sınırsıza çevrilebilmekte, belirli bir süre kullanılmaması halinde iptal edilmektedir. Bu durum, firmaları aracı firmalar üzerinden ithalat yapmaya yönlendirmekte, ilave masraf ortaya çıkarmaktadır.

İthalatı yapılacak ürün için İthalat Lisansı (Licenciamento de Importação) alınması gerekebilir. İthalat amaçlanan ürün için lisans gerekip gerekmediği, SISCOMEX sisteminden öğrenilebilmektedir. İthalat lisansı gerekiyorsa, ithal edilecek ürünün türüne göre ilgili Brezilya kurumu tarafından analiz gerçekleştirilir ve ithalat lisansı verilir.

İthalat lisansı, otomatik ve otomatik olmayan şekilde iki alt gruba ayrılmaktadır. "Otomatik lisans" için SISCOMEX sistemine başvurulmakta ve Dış Ticaret Operasyon Bölümü (DECEX) tarafından yapılan değerlendirmenin ardından lisans verilmektedir. "Otomatik olmayan lisans" için SISCOMEX'e başvurulmakta ve DECEX veya yetkilendirdiği kurum tarafından yapılan değerlendirme sonucunda lisans verilmektedir.⁴ Ürün listesi zaman içerisinde revize edildiğinden, ithalatçıların SISCOMEX'ten ürün listelerini kontrol etmesi gerekmektedir.

İthalat için gerekli kuralları içeren tüm ülke mevzuatı Dış Ticaret Sekreterliği'nin (SECEX) 23 Sayılı ve 14 Temmuz 2011 tarihli Yönetmeliği (Portaria SECEX n° 23, de 14 de julho de 2011) ile konsolide edilmiştir.⁵ GTİP koduna göre gereken ilgili sertifika ve kurum listesine ilgili bağlantıdan (https://siscomex.desenvolvimento.gov.br/tratamento/private/pages/consulta_tratamento.jsf) ulaşılabilmektedir.

³ <http://www.inmetro.gov.br/barreirastecnicas/recmutuo.asp>

⁴ <https://www.gov.br/siscomex/pt-br/legislacao/PortariaSecex249de2023TextoConsolidado.pdf>

https://www.gov.br/siscomex/pt-br/canais_atendimento/guia-decex

⁵ <https://www.gov.br/siscomex/pt-br/legislacao/PortariaSecex23de2011TextoCompilado.pdf/>

INMETRO tarafından denetlenen ürün ve hizmetlerin listesine ise ilgili bağlantıdan (<http://inmetro.gov.br/qualidade/rtepac/compulsorios.asp>) ulaşılması mümkün bulunmaktadır. INMETRO tarafından akredite edilen uygunluk değerlendirme kuruluşları ise ilgili bağlantıda (http://www.inmetro.gov.br/organismos/resultado_consulta.asp) yer almaktadır.

INMETRO veya INMETRO tarafından akredite edilen uygunluk değerlendirme kuruluşları tarafından düzenlenen Uygunluk Belgesi için gerekli bilgi ve belgeler, 13/12/2010 tarihli ve 491 sayılı Inmetro Yönetmeliğinde;

- a) Ürünün belirlenen şartlara uygunluğunu gösteren belge,
- b) Uygunluk belgesini talep eden ile başvuru sahibinin yasal olarak kendisini temsil etme yetkisine sahip olduğunu kanıtlayan belgeler (ana sözleşme, CNPJ belgesi, CPF belgesinin kopyası ve ortakların kimlik bilgileri, varsa yasal temsilci için vekaletname),
- c) Ürünün ülkede pazarlanmasından sorumlu yasal temsilci tarafından imzalanan uygunluk değerlendirme taahhüdü olarak tanımlanmıştır. Konu ile ilgili detay bilgilere ise http://www.inmetro.gov.br/qualidade/pdf/Manual_FAQ_Inmetro.pdf linkinde yer alan INMETRO el kitapçığından ulaşılması mümkün bulunmaktadır.

Ayrıca, (<http://www.inmetro.gov.br/barreirastecnicas/definicoes.asp>) bağlantısından standart ve teknik düzenlemeler ile ilgili mevzuata erişim imkanı bulunmaktadır.

Diğer ülkelere verilen analiz sertifikaları, ilgili Brezilya kurumlarına akredite olan kuruluşlar tarafından verilmeleri halinde Brezilya makamlarınca kabul edilebilmektedir. Zeytinyağı, üzüm suyu ve şarap gibi içeceklerde analiz sertifikası verebilecek Brezilya kurumlarına akredite Türkiye'deki kuruluşlar listesine

(<https://sistemasweb.agricultura.gov.br/siscole/consultaPublicaCadastro.action/>) linkinden ulaşılabilir.

İlgili sektöre göre Brezilya Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (MAPA), Brezilya Çevre ve Yenilenebilir Doğal Kaynaklar Enstitüsü (IBAMA), Ulusal Sağlık Gözetim Ajansı (ANVISA), Ulusal Sinema Ajansı (ANCINE), Ulusal Elektrik Enerjisi Ajansı (ANEEL), Petrol, Doğal Gaz ve Biyoyakıt Ulusal Ajansı (ANP), Bilim, Teknoloji, İnovasyon ve İletişim Bakanlığı (MCTIC), Ordu Komutanlığı (DFPC), Ulusal Nükleer Enerji Komisyonu (CNEN), Brezilya Posta ve Telgraf Şirketi (EBC) gibi kurumlar tarafından düzenlenen belge listesine ise aşağıda yer verilmiştir.

Belirli Sektörlerde Teknik Düzenlemeler Tablosu

Zorunlu belgelendirme talep edilen ürünler	Talep edilen belgenin mahiyeti (CE, helal sertifikası, diğer)	Söz konusu belgeleri veren/düzenleyen kurum/kuruluş	Kabul gören diğer ülkelere ait belgeler
Elektrikli ve medikal ürünler, oyuncaklar, otomotiv yedek parçaları, lastikler, mobilyalar vb. Tam liste: http://www.inmetro.gov.br/qualidade/rtepac/compulsorios.asp	INMETRO Sertifikası	INMETRO	-
Böcek ilaçları, gıda, kozmetik, eczacılık ürünleri, ilaçlar, sağlık ürünleri, sterilizasyon ürünleri, kan, doku, hücre ve organlar, tütün	ANVISA Sertifikası/ İthalat Lisansı	ANVISA/ MAPA	-
Hayvansal ve bitkisel kökenli ürünler https://www.gov.br/agricultura/pt-br/assuntos/inspecao	Bitki Sağlığı/ Hayvan Sağlığı Sertifikası	MAPA/ IBAMA	-
Fotoğrafçılık ve sinemacılıkta kullanılan eşya	İthalat Lisansı	ANCINE	-
Elektrik enerjisi	İthalat Lisansı	ANEEL	-
Mineral yakıtlar ve kimyasal ürünler	İthalat Lisansı	ANP/ MCTIC	-
Silahlar, kimyasal ürünler, diğer savunma ürünleri (kurşun geçirmez kumaş, cam gibi)	İthalat Lisansı	DFPC	-
Çeşitli mineral madde ve kimyasallar, radyoskopi cihazları	İthalat Lisansı	CNEN	-
Muhasebe ve hesap makineleri	İthalat Lisansı	EBC	-

b. Karantina İşlemleri

Tarımsal Savunma Sekreterliği (SDA/MAPA), hem tüketiciler hem de üreticiler için belirlenen risklere göre bitki sağlığı güvenliğini garanti etmek için çeşitli kontrol sistemlerinin düzenlenmesinden, uygulanmasından ve yürütülmesinden sorumludur. Tarımsal Savunma Sekreterliği (SDA/MAPA), ulusal hayvancılık mirasının korunmasını tehdit edebilecek hayvan hastalıklarının önlenmesinden ve mücadele edilmesinden sorumlu organdır.

Patojenlerin girişini önlemeye yönelik tedbirler arasında hayvan, hayvan ürünleri, yan ürünler ve genetik materyal ithalatının kontrolü öne çıkmaktadır. Bu amaçla ithalat işlemlerinden önce malların ülkeye girişi için karşılanması gereken şartları tanımlayan Hayvan Sağlığı Dairesi (DSA/SDA/MAPA) tarafından analizler yapılmaktadır. Bu bağlamda, ilgili hayvan türleri de dahil olmak üzere ithal edilecek malın türü, tespit edilen tehlikelerle ilgili olarak menşe ülkenin sağlık durumu, ithalata konu malın varış yeri ve amacı ile genel kurallar dikkate alınmaktadır. Menşe ülkede ve ülkeye varduktan sonra benimsenen spesifik risk yönetimine ilişkin tedbirler arasında, canlı hayvanlar üzerinde karantina ve teşhis testlerinin yapılması, ithalat işleminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu tür prosedürler her zaman resmi karantina istasyonlarında veya daha önce MAPA tarafından akredite edilmiş istasyonlarda gerçekleştirilmektedir.

Bitkilerin, parçalarının, ürünlerinin ve yan ürünlerin ithalatı, zararlıların sınıflandırılması ve risk analizine dayalı olarak belirlenen bitki sağlığı gerekliliklerinin uygunluğuna tabi olup; alınan tedbirler, ülkeye yeni zararlıların girmesi riskini azaltmayı ve Brezilya'nın tarım ve yerel alanlarını korumayı amaçlamaktadır.

Brezilya'da eşyaların ithalatına ilişkin karantina kriterleri ve prosedürleri 20 Nisan 2020 tarihli 28 sayılı normatif talimat ile oluşturulmuştur (<https://www.in.gov.br/en/web/dou/-/instrucao-normativa-n-28-de-20-abril-de-2020-253341327>). Buna göre bitki sağlığı önlemlerine tabi olduğu kabul edilen, zararlıları barındırabilen veya yayan herhangi bir bitki, bitkisel ürün, toprak ve diğer organizma, nesne veya malzeme karantina işlemine tabidir. Karantina zararlıları tarafından enfekte edilme veya istila edilme kapasitesi olmayan eşyalar ise Zararlı Risk Analizi'nden muaf tutulmaktadır.⁶

Brezilya Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Zararlı Risk Analizi kapsamında, her ülkede listelenen zararlılar için, ülkenin Ulusal Bitki Sağlığını Koruma Örgütü tarafından hazırlanan Bitki Sağlığı Sertifikası talep edilmektedir.

"Karantina zararlısı yok" ve "Zararlı mevcut değil" şeklindeki ek beyanların kullanımına izin verilen ülkeye göre Zararlı Risk Analizine ilişkin ilgili bağlantıdan ulaşılabilir. (<https://www.gov.br/agricultura/pt-br/assuntos/sanidade-animal-e-vegetal/sanidade-vegetal/analise-de-riscos-de-pragas>)

c. Etiketleme

İthalatçının malları ülkeye geldiğinde millileştirmede sorun yaşamaması için, ürün etiketlerinin Brezilya mevzuatına uygun olarak ihracatçılar tarafından sağlanması

⁶ <https://www.gov.br/agricultura/pt-br/assuntos/sanidade-animal-e-vegetal/saude-animal/cgtqa/sqo/eqc> , <https://www.gov.br/agricultura/pt-br/assuntos/sanidade-animal-e-vegetal/sanidade-vegetal/analise-de-riscos-de-pragas>

gerekmektedir. Brezilya Tüketici Koruma Kanununun 6'ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca⁷; ürün etiketlerinin, tüketiciye ürünün kalitesi, miktarı, bileşimi, fiyatı, garantisi, raf ömrü, menşei ile tüketicinin sağlığı ve güvenliği açısından kesin ve kolayca okunabilir bilgi vermesi gerekmektedir. Bu bilgilerin Portekizce çevirisinin, tüm ithal ürünlerde yer alması gerekmektedir. Etiketler ayrıca metrik birimleri veya bir metrik birimin eşdeğerini içermelidir.

Etiketleme konusunda ürünün niteliğine göre farklı kurum ve kuruluşlar görev almaktadır. Örneğin; ANVISA, "gıda" etiketlerinde hangi bilgilerin yer alması gerektiğini belirleyen kuruluştur. İçerik listesi, son kullanma tarihi gibi bilgiler etiketlerde bulunması gereken zorunlu öğeler arasında yer almaktadır.⁸ CONMETRO ise "tekstil" ürünlerinin etiketlenmesinden sorumlu kuruluştur.⁹

d. Bitki Sağlığı Önlemleri

Brezilya'da hayvansal ve bitkisel ürünlerin ithalatı; hayvan sağlığını, halk sağlığını ve ulusal sosyo-ekonomik gelişmeyi korumak amacıyla Brezilya Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Brezilya Sağlık Bakanlığı tarafından denetlenmekte ve kontrol edilmektedir.

Brezilya'ya hayvansal ve bitkisel ürünlerin ithalatında denetimleri gerçekleştiren başlıca üç organ bulunmaktadır:

1. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Hayvansal Ürünlerin Denetimi Bölümü (DIPOA): insan tüketimine yönelik hayvansal menşeli ürünlerin denetimi ve hayvan yemi amaçlı ürünlerin denetiminden sorumludur. İthal ürünler, DIPOA tarafından, tüketim için serbest bırakılmadan önce incelenir; gerektiğinde yeniden inceleme için Federal Teftiş Servisi'ne (SIF) gönderilir; laboratuvar testleri için numuneler alınır. Sağlık gereksinimleri ürünlere ve türlere göre değişmektedir.
2. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Uluslararası Tarımsal ve Hayvansal Gözetim Bölümü (VIGIAGRO): Hayvan ve bitkilerin, ürünlerinin ve yan ürünlerinin uluslararası transitinin denetiminden sorumludur. Denetimler limanlarda, uluslararası havalimanlarında, sınır kapılarında ve özel gümrüklerde yapılmaktadır.
3. Ulusal Sağlık Gözetim Ajansı (ANVISA): İthal edilen ürünlerin Brezilya sağlık koşullarına uygun olduğunu kontrol etmektedir.
Bitki sağlığı riskinin sınıflandırılması ve bitki sağlığı gereklilikleri, 30 Mart 2021 tarihli ve 65 sayılı MAPA Yönetmeliği ile düzenlenmektedir

⁷ https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/leis/l8078compilado.htm

⁸ <https://www.gov.br/anvisa/pt-br/assuntos/alimentos/rotulagem>

⁹ <http://www.inmetro.gov.br/legislacao/resc/pdf/resc000213.pdf>

(<https://www.in.gov.br/en/web/dou/-/portaria-n-65-de-30-de-marco-de-2021-312039667>).

İlgili risk kategorilerine göre bitki sağlığı sertifikasyonunun gerekli olup olmadığının belirlenmesi için Zararlı Risk Analizi yapılması gerekebilmektedir. Örneğin, üçüncü risk kategorisinde yer alan; taze çiçekler, tüketime veya işlenmeye yönelik taze meyve ve sebzeler için Zararlı Risk Analizi yapılmaktadır. Bununla birlikte; birinci risk kategorisinde yer alan bitkisel yağlar (zeytinyağı, ayçiçek yağı, mısır yağı vb), şeker gibi karantina zararlıları tarafından enfekte/istila edilemeyecek noktaya kadar işlenmiş bitkisel kökenli ürünler için bitki sağlığı sertifikasyonu gerekmemektedir.¹⁰ Halihazırda “İthalatı Onaylı Olan Bitkisel Ürünler” listesine ise ilgili bağlantıdan ulaşılabilir. (<https://mapas.agricultura.gov.br/ddiv/arp/oracle/pvti2.asp>)

Konuya ilişkin daha detaylı bilgiler (<https://www.gov.br/siscomex/pt-br/informacoes/demais-noticias-de-comercio-exterior/agricultura/mapa-atualiza-norma-de-certificacao-fitossanitaria-internacional>) linkinde yer almaktadır.

e. Helal Belgelendirme

Brezilya’da Helal Sertifikasyonu bir ürünün İslami şartların gereklerini karşıladığını gösteren bir belgelendirme süreci olup; gönüllü bir teknik-dini sertifikadır. Helal sertifikasının bir şirket tarafından temin edilmesi, ürünlerin ve/veya hizmetlerin İslam Hukuku hükümlerine uygun olarak hazırlandığını ve/veya sunulduğunu garanti etmektedir.

Helal akreditasyon kurumu olan Alimentos Halal Brasil’den edinilen bilgiye göre, Brezilyalı ithalatçının talebi doğrultusunda ihracatçıdan helal ürünler için ürünün menşee ülkesinde düzenlenen Helal Sertifikası istenmektedir. Brezilya makamları tarafından Helal Sertifikası talep edilmemektedir.

Brezilya Müslüman Dernekleri Federasyonu bünyesinde faaliyet gösteren FAMBRAS Halal Certification Ltda ile et ve et ürünleri alanında helal belgelendirme gerçekleştiren İslami Denetim Hizmetleri (SIIL HALAL) adlı kuruluşlar tarafından helal belgelendirme yapılmaktadır.¹¹

3. İthalatta Talep Edilen Belge Örnekleri

İhracattan sonra, ihracatçı kararlaştırılan ödeme yöntemine göre, ithalatçının malları Brezilya gümrüğü yoluyla serbest bırakmasına izin veren belgeleri sunar. Söz konusu belgeler aşağıda sunulmaktadır:

¹⁰ <https://www.gov.br/agricultura/pt-br/assuntos/sanidade-animal-e-vegetal/sanidade-vegetal/analise-de-riscos-de-pragas-arquivos/>

¹¹ <https://www.fambrashalal.com.br/> ; <https://siilhalal.com.br/br/>

- Konşimento
- Ticari Fatura
- Çeki listesi
- Menşe Belgesi (Ürün uluslararası anlaşmalara tabi olduğunda)
- Bitki Sağlığı Sertifikası (Brezilya kanunlarına göre gerektiğinde)

2020 yılında görülen Covid-19 pandemisinden önce sevkiyatın gümrükten çekilmesi amacıyla bu sevkiyata ait orijinal konşimentolar ithalatçıya posta yoluyla gönderilmekte idi. Pandemi ile birlikte, 10.278 sayılı ve 18 Mart 2020 tarihli kararname ile Brezilya Federal Gelir İdaresi (RFB), kararnamenin gerekliliklerine uyulması koşuluyla, aynı amaçlarla konşimentonun taranmış bir kopyasının sunulmasını kabul etmektedir. İhracat işleminde akreditif gibi garantili yöntemler kullanılması veya ilave sözleşme yapılması halinde dahi, ithalatçının konşimentonun kopyası ile malları gümrükten çekmesi durumunda ihracatçının mal bedelinin tahsili için mahkemeye başvurması ve uzun süren bir yasal prosedürü takip etmesi gerekebileceğinden; olası bir sıkıntı oluşmamasını teminen, ilgili ödeme şekline göre eşyanın bedelinin tahsil edildiği bilgisinin Türk ihracatçı firmalarımızca ilgili armatür şirketleri ve/veya lojistik firmaları/acenteler ile paylaşılması sonrasında eşyanın Brezilya gümrüklerinde serbest bırakılmasına yönelik işlemlerin gerçekleştirilmesi konusunda firmalarımızın ilgili armatür şirketleri ve/veya lojistik firmaları/acenteler ile sıkı bir iletişimde bulunmalarında ve eşyanın ithalatçısı ve/veya ilgili gümrük müşaviri tarafından gönderilmesi talep edilen “Draft Bill of Lading” (konşimento kopyası) belgesinin olabildiğince “korunmalı” bir formatta iletilmesinde fayda bulunduğu değerlendirilmektedir.

4. Diğer Önemli Hususlar

Brezilya'nın dış ticaret ve gümrük rejimi ile ilgili bilgilere yetkili kurumların internet sayfalarından ayrıntılı şekilde ulaşılması mümkün bulunmaktadır¹². Öte yandan, Brezilya'daki ithalat ve ihracat süreçleri firmaların hareket kabiliyetini zorlaştırıcı nitelikteki vergi, harç ve birtakım düzenlemeler nedeniyle halihazırda karmaşık bir görünüm arz etmektedir.

Bununla birlikte, Brezilya'ya ihracatta karşılaşılan en önemli sorun yüksek gümrük vergilerinin yanı sıra ithal edilen pek çok üründe izin ve sertifikasyon talep edilmesidir. İlaveten, ürünlerin ve firmaya bağlı olarak yapılan risk değerlendirmesi sonucunda ilgili risk kategorisine göre gümrüklerdeki denetim yoğunluğu değişkenlik gösterebilmektedir. Bu nedenle, Brezilya gümrüklerinde tesis edilen işlemlerin uzun zaman aldığı ve depo masraflarının artmasına neden olduğu değerlendirilmektedir.

¹² <https://www.gov.br/receitafederal/pt-br/assuntos/aduana-e-comercio-exterior/>